

نتایج و پیامد های قیام امام حسین (علیه السلام)

<"xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

برای آگاهی از قیام امام حسین (علیه السلام) و نتایج آن، این پرسش پیش می آید که آیا قیام حسینی به نتایج و اهداف خاصی دست یافت و واقعیتی را دگرگون ساخت؟ بسیاری از تاریخ دانان مدعی اند که قیام حسینی شکست خورد، زیرا برای جهان پیروزی سیاسی فوری بر نداشت. برای درک بهتر نهضت حسینی (علیه السلام) باید هدف ها و نتایج آن را خارج از پیروزی فوری و سریع و در دست گرفتن زمام امور جستجو کرد. نباید این انقلاب را مانند سایر انقلابات ملاحظه کرد بلکه باید نتایج آن را در امور زیر ملاحظه نمود. (1)

1. در هم شکستن چارچوب ساختگی دینی

چارچوب ساختگی دینی که امویان و یارانشان تسلط خود را بر آن استوار ساخته بودند و رسوا ساختن روح لامذهبی جاهلیت، که روش حکومت آن زمان بود . از آن زمان که روح بی دینی در جامعه و در میان همه طبقات اجتماع شایع شده بود و بی آن که پرده از آن برداشته شود، و بی آنکه ساختگی بودن آن و دور بودن آن از دین در میان مردم بر ملا شده باشد، امام حسین (علیه السلام) تنها کسی بود که می توانست حکام را رسوا سازد و دوری بسیار این بدعت ها را از اسلام آشکار نماید . از این رو، قیام او حد فاصل بین اسلام و حکومت اموی بود و می توانست چهره حقیقی و آلودگی حکام اموی آن را نشان دهد .

2. احساس گناه ناشی از شهادت جانشوز امام حسین (علیه السلام)

شهادت جانشوز امام حسین (علیه السلام) و یارانش در کربلا موجی شدید از احساس گناه در وجدان هر مسلمانی برانگیخت. آنان پی بردند که می توانستند او را یاری دهند. اما از آن پس که با او برای قیام پیمان بستند او را یاری نکردند. این احساس گناه دو جنبه داشت: از یک سو، انسان را وادار می ساخت که گناهی را که مرتکب شده با کفاره بشوید و از سوی دیگر، نسبت به کسانی که او را به ارتکاب چنین گناهی واداشته بودند، احساس کنیه و نفرت کند. به طوری که انگیزه انقلاب های متعددی که در اثر قتل امام حسین (علیه السلام) بر پا شد، همان کفاره یاری نکردن به آن حضرت، و انتقام گرفتن از امویان بود. این احساس گناه همواره بر افروخته بود و در هر فرصتی انگیزه انتقام از بنی امیه و قیام بر ضد ستمگران بود.

3. پیدایش اخلاق جدید

قیام امام (علیه السلام) موجب شد که در جامعه، نوعی اخلاق بلند نظرانه پدید آید و نظر انسان ها را به زندگانی خود و دیگران، دگرگون سازد تا بتواند بدین وسیله، جامعه را اصلاح کند. امام حسین (علیه السلام) و فرزندان و یاران باوفایش، در قیام بر ضد بنی امیه، اوج ایثار و فداکاری در راه دین و اخلاق عالی اسلامی را با همه صفات و طراوت آن نشان دادند. ایثار و از خودگذشتگی را نه در عمل که با خون خود نوشتند.

مردم عادی قبایل آن زمان عادت کرده بودند که ببینند رهبرانشان، قبیله و دین و وجدان خود را به پول بفروشند و در برابر ستمکار، گردن خم کنند تا از عطاهاى آنان بهره مند گردند. اوضاع و شرایط زندگی آن زمان مردم به گونه ای بود که مردم تنها در اندیشه زندگی خویش بودند و برای مشکلات و دردهای اجتماعی چندان اهمیتی قایل نبودند. تنها کوشش آنان این بود که دسترنج خویش را حفظ کنند و از توجیهات رهبران اطاعت نمایند تا مبادا نامشان از فهرست حقوق بگیران حذف شود. از این رو، در مقابل جور و ستمی که می دیدند، خاموش می شدند و هم آنان این بود که مفاخر قبیله ای خود را بازگو کنند و به افتخارات گذشته پدران جاهل خویش افتخار کنند. اصحاب امام حسین (علیه السلام) مردمی دیگر بودند، گروهی که در سرنوشت با امام همراه شدند، مردمی عادی بودند و هر کدام دارای زن و فرزند و خانواده و دوستانی بودند. از بین المال مقررری دریافت می داشتند و زندگانی نسبتاً راحتی داشتند و می توانستند از لذت های حیات برخوردار گردند. اما از همه اینها چشم پوشیدند و برای نثار جان خویش در راه امام حسین (علیه السلام) با حاکمان جور زمان خود و با ناهنجاری های اجتماعی به ستیز برخاستند.

برای بیشتر مسلمانان آن روز این نکته بسی جالب بوده و هست که یک انسان میان زندگانی راحت و ثروت و نفوذ استفاده از آنها و حتی امروز، در انتخاب مرگ آزاد باشد و در این میان مرگ را انتخاب کند! چنان خصلتی وجدان هر مسلمانی را تکان می داد و او را از خوابی سنگین و طولانی بیدار می کرد تا زندگانی اسلامی شکل گیرد. شکلی که سال ها پیش از قیام امام حسین (علیه السلام) از میان رفته بود. جامعه اسلامی به وسیله مردی عادی

علیه حاکمان ظالم، انقلاب ها و قیام ها به خود می بیند . اما روح کربلا در نهاد کسانی که به این کار دست زدند، شعله ای برافروخت که همه آماده بودند تا در راه چیزی که آن را حق تشخیص می دادند، جان فدا کنند.

4 . روح مبارزه جویی

قیام حسین (علیه السلام) پس از دیری خاموشی و تسلیم، از نو موجب برانگیختن روح مبارزه جویی در انسان های مسلمان گردید . این قیام همه موانع را که مانع قیام و انقلاب می شد در هم فرو ریخت . مسلمانان به صلح طلبی و معامله دعوت می شدند . به آنان گفته می شد که جان خود و موقعیت اجتماعی و مال خود را حفظ کنید در چنین زمانی قیام حسین (علیه السلام) روی داد تا به انسان های آزاد و اخلاق جدید و سبک نوین زندگی بیاموزد.

اما خود خواهی مانع از این بود که مسلمانان و انقلاب دست زنند. قیام حسین (علیه السلام) در وجدان گروه بسیاری از مردم این اندیشه زندگی را برانگیخت که با حمایت نکردن از حسین (علیه السلام) مرتکب گناه شده اند .

باری، این احساس آنان را برانگیخت و آماده قیام ساخت . روح مبارزه جویی در زندگی ملت ها و فرمانروایشان تاثیر فراوانی دارد . هنگامی که این شعله به خاموشی گراید و ملت تسلیم فرمانروایان خود شود، فرمانروایان هر چه بخواهند می توانند انجام می دهند و با گذشت زمان با خاموشی روح مبارزه جویی، تسلط بر آنان آسانتر می گردد . از این رو، در چنین ملتی ایجاد تحول دشوارتر می شود .

برای این که از میزان تاثیر قیام حسینی در تحریک روح انقلابی در جامعه اسلامی تصویری روشن نشان دهیم، باید بگوییم که جامعه اسلامی پس از قتل امام علی (علیه السلام) تا هنگام قیام حسینی آرام بود . در طول این مدت، هیچ گونه اعتراض و انقلاب جدی اتفاق نیفتاده بود . با همه انواع کشتارها و سرکوب ها و غارت اموال به وسیله امویان و همدستانشان، بیست سال تمام، توده ها حالت تسلیم و اطاعت محض از حاکمان جور داشتند و این وضع از سال چهل تا شصت هجری به طول کشید .

اما پس از قیام حسین (علیه السلام) ، در مکتب، روح انقلاب دمیده شد و توده ها در انتظار رهبری جدید بودند . و هر گاه رهبری می یافتند، علیه حکومت بنی امیه دست به انقلاب می زدند . در همه این انقلاب ها، شعار انقلابیون خونخواهی از امام حسین (علیه السلام) بود .

انقلابی هایی که بواسطه نهضت امام حسین (علیه السلام) شکل گرفته عبارتند از:

1. انقلاب توابین:

این انقلاب در کوفه بر پا گردید و واکنش مستقیم به قتل امام بود . انگیزه آن، احساس گناه به علت یاری نکردن

به امام بود . کوفیان خواستند ننگی را که مرتکب شده بودند . با انتقام از قاتلان امام حسین (علیه السلام) بشویند . این واقعه در سال 65 هجری روی داد . (2)

2 . انقلاب مدینه:

این انقلاب با انقلاب توابین تفاوت داشت ; زیرا هدف آن انتقام خون حسین (علیه السلام) نبود بلکه انقلابی بود علیه حکومت ستمکار بنی امیه . (3)

اهل مدینه علیه امویان شورش کردند و عامل یزید را از مدینه بیرون راندند. شرکت کنندگان در این قیام، یک هزار نفر بودند. این انقلاب با دست سپاهیان شام و با نهایت وحشیگری سرکوب گردید . (3)

3 . قیام مختار ثقفی:

در سال 66 هجری، مختار بن عبیده ثقفی در عراق به خونخواهی حسین (علیه السلام) و انتقام قاتلان امام قیام کرد و در یک روز دویست و هشتاد تن از آنان را به قتل رسانید. (4)

4 . انقلاب مطرف بن مغیره:

در سال 77 هجری، مطرف بن مغیره علیه حجاج بن یوسف شورید و عبدالملک بن مروان را از خلافت خلع کرد . (5)

5 . انقلاب ابن اشعث:

در سال 81 هجری، عبدالرحمن بن محمد بن اشعث بر حجاج شورید و عبدالملک مروان را از خلافت خلع کرد . این شورش تا سال 83 به طول انجامید . در آغاز پیروزی های نظامی به دست آورد، اما بعدها، حجاج به کمک ارتش شام بر او غلبه کرد . (6)

6 . انقلاب زید بن علی بن حسین:

در سال 122 هجری، زید بن علی در کوفه به شورش برخاست، اما آن شورش بی درنگ به وسیله سپاهیان شام که در آن هنگام در عراق بودند سرکوب گردید . (7)

سرانجام قیام بنی عباس به حکومت بنی امیه پایان داد و آن انقلاب با الهام از انقلاب حسینی و استفاده از خشنودی و رضای اهل بیت پیامبر صلی الله علیه وآله بود که پایه های مردمی یافته بود. و مورد توجه توده ها واقع شده بود .

انقلاب ها با منحرفان به مقابله برخاست و هرگز خاموش نگردید . بلکه انسان مسلمان پیوسته انسانیت خود را که حاکمان شعله های آن را خاموش کرده بودند، بیان می کرد، و آن قیام ها به فضل روحیه ای بود که قیام حسینی در کربلا گسترده و گسترش داد .

همانا که قیام حسین (علیه السلام) سرآغاز جنگ و قیام در تاریخ انقلاب بود و آن نخستین قیامی بود که طریق مبارزه جویی را به مردم آزاده، که آن روحیه را از دست داده بودند، آموخت .

و این نکته را باید اضافه کرد انقلاب ها در سطح جهان در ورای زمان ها تا به امروز به ویژه جنبش ها و نهضت های آزادی بخش اسلامی و شیعی بوده اند . انقلاب ها و جنبش هایی که همواره در وجود مردم ستم دیده نورانیتی خاص ایجاد می کردند .

پی نوشت ها :

1 . قیام حسینی و شرایط آن، محمد مهدی شمس الدین، ص 154.

2 . تاریخ طبری، انقلاب توابین، ج 4، ص 426، 436.

3 . تاریخ طبری، انقلاب مدینه، ج 4، ص 366، 381.

4 . همان، ص 424.

5 . تاریخ طبری، انقلاب مطرف.

6 . تاریخ طبری، ص 189، 203.

7 . مقاتل الطالبین، اصفهانی، ص 139.